

Samenvatting

Maastricht streeft er naar een duurzame, gezonde en kennis gedreven stad te zijn. De transitie naar een circulaire economie maakt daar onlosmakelijk deel van uit en is in 2021 in gang gezet. Inmiddels is duidelijk geworden dat om een impact te hebben het nodig is scherpe keuzes te maken, waar mogelijk de samenwerking op te zoeken en de combinatie tussen creativiteit en kennis te bevorderen. Het programma circulaire economie 2023-2026 maakt deze keuzes door in te zetten op drie pijlers: (1) Circulair Ondernemerschap en Innovatie, (2) Kennisvalorisatie en (Eu)regionale Samenwerking, (3) Gemeentelijke Circulaire Impact.

Bij de eerste pijler wordt ingezet op circulair textiel, voedsel en industrie. Bij de tweede pijler ligt de focus op kennisvalorisatie en (eu)regionale samenwerkingskansen. De derde pijler onderstreept het belang van integrale samenwerking en verbinding van beleid. De rol van de gemeente is die van facilitator en aanjager bij pijler 1 en 2 en kaderstellend en sturend bij pijler 3.

Beslispunten

Het college besluit:

1. Tot vaststelling van het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2023-2026.

Besluit Burgemeester en Wethouders d.d. 25 april 2023:

Conform.

1. Aanleiding

Naar aanleiding van het aflopen van de actielijnen circulaire economie 2021-2022 en conform het nieuwe coalitieakkoord 'Maastricht, stad van verbondenheid' is een geactualiseerd uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2023-2026 opgesteld.

2. Context

Maastricht streeft er naar een duurzame, gezonde en kennis gedreven stad te zijn, zoals duidelijk blijkt uit het coalitieakkoord 2022-2026 'Maastricht, stad van verbondenheid' en de economische visie 2040 'Maastricht kiest voor kwaliteit en innovatie'. De transitie naar een circulaire economie maakt daar onlosmakelijk deel van uit. Deze transitie is, in samenwerking met de gemeenten Meerssen en Valkenburg aan de Geul, in 2021 in gang gezet. In de destijds vastgestelde collegenota en grondstoffenvisie zijn vier lijnen uitgezet (duidelijk omschreven als 'leerlijnen') om te kijken wat werkt, wat niet, en welke keuzes er gemaakt dienen te worden: (1) Afval als Grondstof, (2) Circulaire Inkoop (3) Samenwerking op Zuid-Limburgse Schaal en (4) Stimuleren van Circulaire Bedrijvigheid. In de afgelopen twee jaar is er veel geleerd, gedaan en geëxperimenteerd. Er zijn gesprekken gevoerd met onder andere ondernemers, creatieve makers, overheden en kennisinstellingen. Het project 'Circulaire Bedrijventerreinen', onder leiding van de Samenwerking Industrierreinen Maastricht (SIM), is opgestart en er zijn stappen gezet richting een (eu)regionaal circulair textiel programma.

Definitie Circulaire Economie

We gebruiken de definitie die het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat hanteert in het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) 2023-2030:

"Bij een circulaire economie gaat het erom via het grondstoffengebruik bij te dragen aan de klimaatopgave, de biodiversiteitsopgave, het creëren van een schoon milieu en een veilige en schone leefomgeving en het bijdragen aan de leveringszekerheid van grondstoffen. In een circulaire economie zijn vrijwel alleen herbruikbare primaire, secundaire en duurzame bio grondstoffen in omloop. Producten worden binnen gesloten kringlopen geproduceerd, gedistribueerd en geconsumeerd. Zodoende wordt de waarde van grondstoffen, materialen en producten zo lang mogelijk behouden, waardoor er bijna geen afval meer is." (p.5, 2023)

Het NPCE heeft 5 prioritaire grondstoffenketens gedefinieerd die de basis moeten vormen voor de transitie naar een circulaire economie:

1. Biomassa en voedsel
2. Kunststoffen
3. Maakindustrie
4. Bouw
5. Consumptiegoederen

Circulaire economie is een breed begrip dat dwars door sectoren heen loopt: een complete systeemverandering en een andere manier van denken en werken van diverse partijen. Dit betekent ook dat partijen in de stad en regio hulp nodig hebben op proces- en systeemniveau, zodat zij zich kunnen focussen op hun eigen transformatie- en/of innovatieopgave. Ze moeten onder meer op de gemeente kunnen leunen om hen bij te staan, zodat zij in hun opgave (1) worden ondersteund door theoretische- en praktische kennis, (2) samen worden gebracht met partijen in dezelfde grondstoffenketen (3) worden gewezen op- en gekoppeld aan oplossingen op verschillende (geografische) niveaus.

3. Gewenste situatie

Het programma Circulaire Economie 2023-2026 is opgesteld aan de hand van de ervaringen die de afgelopen twee jaar langs de actielijnen zijn opgedaan. In het programma staat de vertaling van theoretische kennis naar innovatieve- en creatieve toepassingen, ondernemerschap en samenwerking binnen de circulaire transitie voorop. De drie pijlers waarop dit programma gestoeld is zijn (1) Circulair Ondernemerschap en Innovatie, (2) Kennisvalorisatie en (Eu)regionale Samenwerking en (3) Gemeentelijke Circulaire Impact. Het is bij de uitvoering van het programma van belang de rol van de gemeente Maastricht goed in te kaderen. Bij pijler 1 en 2 faciliteren-, stimuleren-, en jagen we aan. Bij pijler 3 is onze rol sturend en kaderstellend.

Als gemeente zetten we het beleid uit, maar blijven we voor de uitvoering mede afhankelijk van onze partners; we kunnen het immers niet alleen. Dit uitvoeringsprogramma zet dan ook de overkoepelende lijnen en ambities uit voor 2023-2026 en kijkt daarbij per jaar naar concrete acties en projecten. Zo kan er in de komende jaren goed ingespeeld worden op de continue ontwikkelingen binnen de circulaire economie en missen we geen kansen. De actiepunten en bijbehorende deadlines zullen dan ook jaarlijks worden geëvalueerd op relevantie en haalbaarheid. Zo nodig zullen er punten worden toegevoegd, aangepast of verwijderd.

De lange termijn ambitie van dit programma is als volgt: het doel is in Maastricht een volledig circulaire economie te hebben in 2050. We streven naar een halvering van het primair grondstoffengebruik ten opzichte van 2017 in 2030. Dit doen wij samen met ondernemers, medeoverheden, bedrijven en kennisinstellingen. Met deze ambitie helpen wij om tijdig regionaal circulair ondernemerschap, -innovatie en -kennis te bevorderen en houden wij deze regio toekomstbestendig, duurzaam en aantrekkelijk.

Pijler 1: Circulair Ondernemerschap en Innovatie

Circulaire economie heeft een effect op bedrijvigheid en ondernemerschap in alle sectoren. Er moeten nieuwe manieren gevonden worden om een product te maken, nieuwe materialen worden ontdekt en toegepast, en gekeken worden naar de samenwerking die mogelijk is binnen een bepaalde sector. Wat voor de een afval is, kan immers een grondstof zijn voor de ander. Circulariteit biedt dan ook veel kansen voor productiviteit en nieuwe- en innovatieve businessmodellen.

De (economische) kansen en energie in Maastricht-Heuvelland zitten in de koppeling tussen de kennissector, de (creatieve) maakindustrie en de bourgondische identiteit van de stad: textiel en voedsel. Daarmee worden de eerdergenoemde ketens (1) biomassa en voedsel, (2) maakindustrie en (3) consumptiegoederen – waar textiel onder valt – bediend. Ook fungeert Maastricht als verbinder tussen de steden Aken en Hasselt, (eu)regionale kennisinstellingen en instituten en diverse (creatieve) ondernemers en starters. Hiermee vormt de gemeente een belangrijke schakel in een regionaal en (inter)nationaal kennisintensief ecosysteem. Op basis van de ervaringen die zijn opgedaan in het programma circulaire economie 2021-2022 en de kennis en kunde die zich in de regio Maastricht bevinden kiezen we dan ook bewust voor drie speerpunten binnen deze programmaliijn, te weten: 1. circulair textiel, 2. circulair voedsel, 3. circulaire industrie

Pijler 2: Kennisvalorisatie en (Eu)regionale Samenwerking

Zoals eerder aangegeven bestaat er in Maastricht en de bredere euregio een kennisintensief ecosysteem, waarbij kennisinstellingen, overheden, bedrijven en broedplaatsen samen stappen kunnen zetten richting een circulaire economie. Daarbij blijft het noodzakelijk de enorme verscheidenheid aan kennis en kunde met elkaar te verbinden en op het juiste schaalniveau verder te brengen. Het landelijk of Europees circulair beleid hoeft geen ‘ver van je bed’ show te zijn en de creatieve oplossingen van lokale ondernemers kunnen nationaal het verschil maken. Het is belangrijk die verschillen te (h)erkennen en de mogelijkheden daarin te zien. Dit voorkomt niet alleen dat telkens het wiel opnieuw uitgevonden wordt, maar zorgt er ook voor dat verschillende initiatieven

elkaar kunnen versterken en daarmee beter worden. De komende jaren blijven we ons richten op het versterken van bestaande samenwerkingen en het zoeken naar nieuwe mogelijkheden. We haken aan waar aangehaakt kan worden en fungeren als verbindende stad binnen de euregio in de samenwerking met o.a. Aken, Hasselt en Luik.

Pijler 3: Gemeentelijke Circulaire Impact

De transitie naar een circulaire economie raakt iedereen, binnen en buiten de gemeentelijke organisatie. Gemeentelijk beleid op het gebied van circulariteit en onder andere duurzaamheid, afval, inkoop- en aanbesteding én vrijetijdseconomie vormen gezamenlijk het beleid dat nodig is om de ambitie van Maastricht als duurzame stad te verwezenlijken. Daarnaast zijn deze beleidstakken de enige manieren om als gemeente zélf direct invloed uit te oefenen op een circulaire economie; door bijvoorbeeld maatschappelijk verantwoord in te kopen en huishoudelijk afval op een efficiënte en effectieve manier op te halen voor zoveel mogelijk hergebruik en recycling.

Deze integrale verbindingen worden nog niet door iedereen zo gezien of gevoeld; daarmee mis je kansen om elkaars beleid te versterken en koppelingen te zien. Om dit te voorkomen zal er onderzocht worden wat er nodig is om circulariteit intern- en extern integraal te verankeren, bijvoorbeeld middels structurele overleggen met aangrenzende beleidsterreinen en extra capaciteit.

4. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

Een (eu)regionale circulaire economie die efficiënt en maatschappelijk verantwoord omgaat met producten, materialen en hulpbronnen versterkt de duurzaamheid en gezondheid van deze regio. Alle concrete stappen dragen daarin bij.

5. Effect op de openbare ruimte

n.v.t.

6. Personeel en organisatie

Een deel van de financiële middelen wordt ingezet voor het aanstellen van een Circulair Inkoper voor de duur van 3 jaar, welke zal vallen onder het team Inkoop- en aanbesteding. Daarnaast wordt er vanwege de omvang van het beleidsterrein gekeken naar uitbreiding van de capaciteit van 1 FTE naar 2 FTE (bijvoorbeeld middels inhuur), welke vooralsnog gedekt zal worden uit de financiële middelen van het programma.

7. Informatiemanagement en automatisering (incl. Smart City)

n.v.t.

8. Financiën

In de Programmabegroting 2023 zijn de financiën voor het uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2023-2026 vastgelegd. Hierbij is vermeld dat er een deel van de middelen beschikbaar wordt gesteld voor de aanstelling van een Circulair Inkoper voor de duur van 3 jaar. Ook zijn er structurele middelen vastgelegd in de nota circulaire economie 2021. Daarnaast kan er via het budget van ESZL €100.000 worden vrijgemaakt voor (eu)regionale circulaire samenwerking.

Het totale budget Circulaire Economie zal daarmee verdeeld worden over capaciteit, uitvoering (werkbudget inclusief onderzoek), en (eu)regionale circulaire samenwerking. Voorgesteld wordt het jaarlijkse bedrag van €400.000,- (2023-2025, per 2026 €300.000,-) als volgt in te zetten:

	2023	2024	2025	2026
Circulair Inkoper	100.000	100.000	100.000	-
Uitvoering programma middels pijlers	200.000	200.000	200.000	200.000
(Eu)regionale Circulaire Samenwerking	100.000	100.000	100.000	100.000

Naast de bovenstaande verdeling zal de samenwerking worden opgezocht met verwante beleidsvelden- en afdelingen, zoals startersbeleid of creatieve industrie.

9. Aanbestedingen

Circulariteit wordt als inkoop- en aanbestedingscriterium opgenomen in het inkoop- en aanbestedingsbeleid- en handboek.

10. Participatie tot heden

Het uitvoeringsprogramma circulaire economie is intern breed getoetst onder de momenteel betrokken afdelingen (o.a. afval en duurzaamheid) en beleidsvelden (o.a. vrijetijdseconomie en creatieve industrie). Vanwege de groeiende omvang van het beleidsveld zullen in de komende jaren meer beleidsvelden worden betrokken. Ook is het uitvoeringsprogramma besproken met de Universiteit Maastricht en Zuyd Hogeschool.

11. Voorstel

Het college besluit:

1. Bijgaand Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2023-2026 vast te stellen.

12. Uitvoering, evaluatie en vervolg

Eenmaal per jaar zal over de voortgang van de uitvoering van het programma gerapporteerd worden aan het college.

Collegevoorstel